

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΙΑΤΡΙΚΗΣ & ΤΜΗΜΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ ΣΤΙΣ ΒΙΟΪΑΤΡΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

" Η ΔΙΚΑΝΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ "

υπό

ΚΑΛΛΙΟΠΗΣ ΡΟΥΜΠΕ

Νοσηλεύτριας

Υπεβλήθη για την εκπλήρωση μέρους των
απαιτήσεων για την απόκτηση του
Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Δεοντολογία και Ηθική στις Βιοϊατρικές Επιστήμες»

Λάρισα, 2025

Επιβλέπουσα:

*Άννα Μαυροφόρου, Καθηγήτρια Δεοντολογίας και Βιοηθικής, Τμήμα Νοσηλευτικής,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή:

- 1. Άννα Μαυροφόρου, Καθηγήτρια Δεοντολογίας και Βιοηθικής, Τμήμα Νοσηλευτικής,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (Επιβλέπουσα),*
- 2. Αθανάσιος Γιαννούκας, Καθηγητής Αγγειοχειρουργικής, Τμήμα Ιατρικής,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*
- 3. Μαρία Μαλλιαρού, Καθηγήτρια Νοσηλευτικής Επαγγελματικής Υγείας, Τμήμα
Νοσηλευτικής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Τίτλος εργασίας στα αγγλικά: “The Necessity of Forensic Nursing Science”

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	5
ABSTRACT.....	6
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	8
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	8
1.1 Εννοιολογικός προσδιορισμός και η σημασία της δικανικής νοσηλευτικής στην νοσηλευτική πρακτική.....	8
1.2 Σκοπός και σημασία της Εργασίας	9
1.3 Μεθοδολογία της Εργασίας.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	13
Η ΔΙΚΑΝΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ: ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ.....	13
2.1 Ορισμός της Δικανικής Νοσηλευτικής Επιστήμης.....	13
2.2 Ιστορική Αναδρομή.....	14
2.3 Νομικές Αρχές και σύγκριση με τις υπόλοιπες επιστήμες	15
2.4 Ομοιότητες και Διαφορές της Δικανικής Νοσηλευτικής Επιστήμης με την Νοσηλευτική.....	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	19
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΝΙΚΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ.....	19
3.1 Δικαιώματα των Ασθενών	19
3.2 Νομικές Ευθύνες των Νοσηλευτών	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	24
Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΝΙΚΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ.....	24
4.1 Εκπαίδευση και Κατάρτιση των Νοσηλευτών	24
4.2 Ηθικά και Νομικά Διλήμματα	26
4.3 Πρόληψη των εμπλεκόμενων νομικών προσώπων στη δικανική νοσηλευτική	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ	31
ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΝΙΚΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ	31
5.1 Νομικές Προκλήσεις στην Υγειονομική Περίθαλψη.....	31
5.2 Αναγνώριση και αντιμετώπιση των νομικών ευθυνών	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ	36
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΝΙΚΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ	36
6.1 Στρατηγικές για την ανάπτυξη της Δικανικής Νοσηλευτικής Επιστήμης	36

6.2 Στρατηγικές Συνεργασίας	38
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	42
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	45
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	46

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η νοσηλευτική επιστήμη είναι ένας ευρύς κλάδος που επικεντρώνεται κατά κύριο λόγο στην υγεία και στην ευημερία των ανθρώπων μέσω της αξιολόγησης, της φροντίδας, της πρόληψης και της αποκατάστασης. Οι νοσηλευτές είναι υπεύθυνοι να παρέχουν οποιαδήποτε στιγμή φροντίδα στους ασθενείς, τόσο σε σωματικό όσο και σε ψυχικό επίπεδο, με απώτερο σκοπό την βελτίωση της υγείας των ασθενών.

Άλλος ένας σπουδαίος κλάδος της νοσηλευτικής είναι και η δικανική νοσηλευτική επιστήμη. Η συγκεκριμένη συνδέει στενά τη νοσηλευτική πρακτική με το νομικό πλαίσιο και τις νομικές ευθύνες που αναλαμβάνουν οι νοσηλευτές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Έτσι, εξετάζεται άμεσα οι νομικές απαιτήσεις για την προστασία των δικαιωμάτων των ασθενών, καθώς και οι υποχρεώσεις και οι ευθύνες των νοσηλευτών σε περιπτώσεις ιατρικών λαθών.

Η ύπαρξη της δικανικής νοσηλευτικής επιστήμης κρίνεται ως αναγκαία διότι μέσω αυτής διασφαλίζεται κατά κύριο λόγο η προστασία των ασθενών αλλά και των νοσηλευτών. Επίσης, σημαντική είναι και η συνεχής εκπαίδευση και κατάρτιση των νοσηλευτών όσον αφορά τις εξελίξεις στη νομοθεσία και στη νοσηλευτική δεοντολογία με στόχο την άριστη φροντίδα των ασθενών. Με βάση όλα τα παραπάνω καταλήγουμε στο γεγονός ότι, η δικανική νοσηλευτική επιστήμη, είναι ζωτικής σημασίας για την ορθή άσκηση της νοσηλευτικής πρακτικής, προστατεύοντας τόσο τους ασθενείς όσο και τους επαγγελματίες της υγείας.

Λέξεις κλειδιά: Νοσηλευτική Επιστήμη, Δικανική Νοσηλευτική Επιστήμη, Ασθενείς, Νομικό Πλαίσιο, Δεοντολογία.

ABSTRACT

Nursing science is a broad discipline that focuses primarily on the health and well-being of people through assessment, care, prevention, and rehabilitation. Nurse practitioners are responsible for providing care to patients at any time, both physically and mentally, with the ultimate goal of improving the health of patients.

Another important domain of nursing is forensic nursing science. This one closely links nursing practice with the legal framework and the legal responsibilities that nurses assume in the performance of their duties. Thus, legal requirements for the protection of patients' rights are examined, as well as the obligations and responsibilities of nurses in cases of medical errors.

The existence of forensic nursing science is essential because through it the protection of patients as well as of nurses is primarily ensured. Moreover, the continuous education and training of nurse practitioners regarding legislation updates and nursing ethics are crucial for an excellent patient care. Based on all of the above we conclude that forensic nursing science is vital for the proper exercise of nursing practice protecting both patients and health professionals.

Keywords: Nursing Science, Forensic Nursing Science, Patients, Legal Framework, Ethics.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες σε όλους όσους συνέβαλαν στην ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτρια μου, κα Μαυροφόρου Άννα καθώς και όλους τους υπόλοιπους καθηγητές και συνεργάτες του τμήματος, καθώς οι γνώσεις που έλαβα κατά την διάρκεια του Μεταπτυχιακού μου, ήταν μοναδικές και θα βοηθήσουν στην επιστημονική μου και επαγγελματική μου εξέλιξη.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες αξίζουν στην οικογένειά μου για την υπομονή και την κατανόηση που έδειξαν κατά τη διάρκεια αυτής της απαιτητικής περιόδου της διπλωματικής μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

1.1 Εννοιολογικός προσδιορισμός και η σημασία της δικανικής νοσηλευτικής στην νοσηλευτική πρακτική

Σύμφωνα με τον όρο δικανική νοσηλευτική εννοούμε τον κλάδο της νοσηλευτικής επιστήμης που συνδέει άμεσα το επάγγελμα της υγείας με το νομικό πλαίσιο καθώς και τις νομικές ευθύνες που έχει ο κάθε νοσηλευτής. Η δικανική νοσηλευτική αφορά την αυστηρή εφαρμογή των νομικών κανόνων στην νοσηλευτική φροντίδα καθώς και την κατανόηση των νομικών ζητημάτων που δημιουργούνται από την αλληλεπίδραση με τους ασθενείς, τις οικογένειες και το υπόλοιπο υγειονομικό προσωπικό.

Η δικανική νοσηλευτική έχει ιδιαίτερη σημασία όσον αφορά το κομμάτι της νοσηλευτικής πρακτικής. Πιο συγκεκριμένα :

- Εξασφαλίζει ότι οι επαγγελματίες υγείας κατανοούν και σέβονται τα δικαιώματα των ασθενών, όπως το δικαίωμα στην πληροφόρηση, στην ιδιωτικότητα, στην αυτονομία και στην ελεύθερη συναίνεση. Η εφαρμογή των νομικών κανόνων συμβάλλει στη διασφάλιση ότι οι ασθενείς λαμβάνουν φροντίδα με βάση τις νομικές και ηθικές προδιαγραφές.
- Οι νοσηλευτές φέρουν νομικές ευθύνες για την παροχή φροντίδας. Η κατανόηση των νομικών εννοιών, όπως είναι η αμέλεια, η παραβίαση των δικαιωμάτων ή η μη συμμόρφωση με τους ιατρικούς κανόνες, βοηθά στη μείωση του κινδύνου νομικών συνεπειών για τους ίδιους. Η σωστή και η γρήγορη ενημέρωση σχετικά με την πορεία της υγείας των ασθενών είναι ιδιαίτερα κρίσιμες για την αποφυγή τυχόν νομικών προβλημάτων.
- Η εφαρμογή της δικανικής νοσηλευτικής συμβάλλει στην ενίσχυση της ποιότητας των υπηρεσιών υγείας. Όταν οι νοσηλευτές είναι πλήρως ενήμεροι σχετικά με τα νομικά πλαίσια που ισχύουν, μπορούν να είναι πιο αποδοτικοί και να προσφέρουν καλύτερη φροντίδα με σεβασμό στις νομικές και ηθικές απαιτήσεις.
- Η συνεχής ενημέρωση και εκπαίδευση των νοσηλευτών πάνω σε νομικά ζητήματα είναι απαραίτητη για να εξασφαλιστεί η ορθή εφαρμογή των δικανικών αρχών στην καθημερινή πρακτική. Η γνώση του νομικού πλαισίου ενισχύει την ικανότητα των νοσηλευτών να αναγνωρίζουν και να αποφεύγουν πιθανές νομικές συνέπειες.

- Η δικανική νοσηλευτική βοηθά τους επαγγελματίες υγείας να αναγνωρίζουν και να διαχειρίζονται νομικές καταστάσεις, όπως τις διαφορές μεταξύ με τους ασθενείς ή τις οικογένειές τους, διασφαλίζοντας έτσι την ομαλή επικοινωνία.

Η δικανική νοσηλευτική έχει ιδιαίτερη σημασία στην νοσηλευτική πρακτική, καθώς εξασφαλίζει τη συμμόρφωση με τα νομικά και τα ηθικά πρότυπα και προστατεύει τόσο τους ασθενείς όσο και τους νοσηλευτές. Η γνώση και εφαρμογή των νομικών αρχών είναι υποχρεωτική από όλους με στόχο την βελτίωση της ποιότητας της φροντίδας, ενώ ταυτόχρονα διασφαλίζει την επαγγελματική προστασία των νοσηλευτών.

Επειδή η δικανική νοσηλευτική συνδέεται στενά με την νοσηλευτική, είναι αναγκαία η γνώση των νομικών αρχών που την διέπουν. Οι νοσηλευτές δεσμεύονται από νόμους και κανονισμούς που διασφαλίζουν την ασφάλεια και τα δικαιώματα των ασθενών. Είναι υποχρεωμένοι να εξασφαλίζουν ότι οι ασθενείς τους κατανοούν και συναινούν στις θεραπείες που τους προσφέρονται και ότι υπάρχει πλήρης εχεμύθεια και προστασία των ατομικών τους δικαιωμάτων όπως είναι το δικαίωμα στην σωστή περίθαλψη και το δικαίωμα στην αυτονομία, δηλαδή στη λήψη αποφάσεων σχετικά με την υγεία τους [6].

1.2 Σκοπός και σημασία της Εργασίας

Ο σκοπός της εργασίας είναι να αναδείξει την αναγκαιότητα για εκπαίδευση και εξειδίκευση των νοσηλευτών στον τομέα της δικανικής νοσηλευτικής, προκειμένου να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά οι προκλήσεις που προκύπτουν συνεχώς στην καθημερινή νοσηλευτική πρακτική και να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ των υγειονομικών και νομικών επαγγελματιών. Μέσω της εργασίας, θα απαντηθεί το ερώτημα πώς η νοσηλευτική πρακτική συνδέεται με το δίκαιο και πώς μπορούν οι επαγγελματίες υγείας να εκπαιδευτούν πάνω σε νομικά ζητήματα που επηρεάζουν άμεσα τη φροντίδα των ασθενών. Οι προκλήσεις με τις οποίες έρχονται συνήθως αντιμέτωποι οι νοσηλευτές έχουν να κάνουν με νομικά ζητήματα σχετικά με τη συγκατάθεση για θεραπεία, για τα δικαιώματα των ασθενών καθώς και για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Η σωστή κατανόηση αυτών των πτυχών παίζει σημαντικό ρόλο στην ομαλή λειτουργία του συστήματος υγείας.

Ένα σημαντικό μέρος του σκοπού είναι και η ανάλυση της ανάγκης για την εκπαίδευση και την κατάρτιση των νοσηλευτών σε θέματα δικαίου και ηθικής. Στην εργασία θα εξεταστεί πώς αυτή η εκπαίδευση μπορεί να τους βοηθήσει να διαχειρίζονται νομικές

καταστάσεις και ηθικά διλήμματα στην καθημερινή πρακτική τους. Η γνώση του δικαίου θα επιτρέπει στους νοσηλευτές να παίρνουν ενημερωμένες αποφάσεις και να λειτουργούν με γνώση και προσοχή που δεν θα παραβιάζουν τα δικαιώματα των ασθενών και θα προστατεύουν τον εαυτό τους από νομικές ευθύνες. Τέλος, πολλές φορές οι επαγγελματίες υγείας βρίσκονται σε καταστάσεις όπου πρέπει να ισχυροποιούν τη φροντίδα τους, ενώ ταυτόχρονα να τηρούν τη νομοθεσία και τις ηθικές αρχές πάνω στις οποίες έχουν εκπαιδευτεί και είναι υποχρεωμένοι να τις τηρούν. Πέρα από την φροντίδα που προσφέρουν οι νοσηλευτές, επωφελούνται και οι ίδιοι γιατί διογκώνεται ο θεσμός της συνεργασίας μεταξύ των συναδέλφων που μέχρι πριν λίγο καιρό ήταν σε χαμηλότερο ποσοστό.

Η δικανική νοσηλευτική επιστήμη είναι σημαντική και είναι αναγκαίο να δίνεται έμφαση διότι διασφαλίζει ότι οι νοσηλευτές αντιλαμβάνονται τη σημασία των νομικών δικαιωμάτων των ασθενών και πώς αυτά πρέπει να τηρούνται σε καθημερινή βάση. Για παράδειγμα, η διαδικασία της συγκατάθεσης για θεραπεία και η προστασία της ιδιωτικότητας είναι νομικά καθορισμένα δικαιώματα που πρέπει να σέβεται κάθε νοσηλευτής. Η κατανόηση των νομικών αυτών πλαισίων βοηθά τους επαγγελματίες υγείας να λειτουργούν υπεύθυνα και να αποφεύγουν παραβάσεις που μπορεί να οδηγήσουν σε νομικές ή επαγγελματικές συνέπειες ελαχιστοποιώντας με αυτό τον τρόπο να εμπλακούν σε νομικές συγκρούσεις ή αγωγές. Αυτό είναι σημαντικό για την προσωπική και επαγγελματική προστασία των νοσηλευτών, καθώς και για την προστασία της φήμης του οργανισμού υγειονομικής περίθαλψης [9].

Συμπερασματικά, καταλήγουμε στο ότι με την εκπαίδευση και την κατανόηση των νομικών πλαισίων και την εφαρμογή τους στη φροντίδα, οι νοσηλευτές ενισχύουν την ποιότητα της φροντίδας που παρέχουν. Όταν οι ίδιοι έχουν σαφή κατανόηση του δικαίου, είναι σε θέση να προλαμβάνουν σημαντικά προβλήματα που μπορεί να δημιουργηθούν και να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ασθενών με μεγαλύτερη ευθύνη και συμμόρφωση στις νομικές απαιτήσεις. Συνολικά, η εργασία έχει σκοπό να προσφέρει μια πλήρη και κατανοητή εικόνα για τη δικανική νοσηλευτική επιστήμη και την αναγκαιότητά της, έτσι ώστε οι νοσηλευτές να λάβουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για την προστασία των δικαιωμάτων των ασθενών, την ορθή νομική εφαρμογή στη φροντίδα τους και την αποφυγή νομικών συνεπειών.

1.3 Μεθοδολογία της Εργασίας

➤ Ορισμός του Σκοπού της Μελέτης

Ο σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας είναι να εξεταστεί με ακρίβεια την σημασία της δικανικής νοσηλευτικής επιστήμης καθώς και την εφαρμογή της στη νοσηλευτική πρακτική, συνδέοντας ταυτόχρονα τη φροντίδα των ασθενών με τις νομικές και τις δικανικές διαδικασίες.

➤ Προσδιορισμός Ερευνητικών Ερωτημάτων

- a. Πώς ορίζεται η δικανική νοσηλευτική και ποια είναι η εξέλιξή της;
- b. Ποιες είναι οι βασικές νομικές αρχές που την διέπουν;
- c. Ποιες είναι οι ομοιότητες και οι διαφορές με την παραδοσιακή νοσηλευτική επιστήμη;
- d. Πως μπορούν οι επαγγελματίες υγείας να εξειδικευτούν καλύτερα για την άμεση αντιμετώπιση των δικανικών περιστατικών;

➤ Συστηματική Ανασκόπηση

- i. **Εννοιολογικός Προσδιορισμός:** Περιγραφή των κύριων ορισμών και εννοιών.
- ii. **Συγκριτική Ανάλυση:** Επεξήγηση των διαφορών και των ομοιοτήτων με άλλες σχετικές επιστήμες όπως είναι η ιατροδικαστική ή η ψυχολογία.
- iii. **Περιπτωσιολογική Μελέτη:** Αναφορά παραδειγμάτων περιστατικών όπου η δικανική νοσηλευτική συνέβαλε στην απόδοση δικαιοσύνης.

➤ Ανάλυση και Κατηγοριοποίηση των Βιβλιογραφικών Στοιχείων

Διαχωρισμός της βιβλιογραφίας σε θεματικές ενότητες, όπως:

- Ορισμοί και Εξελίξεις.
- Νομικές Αρχές και Δεοντολογία.
- Εφαρμογές στη Νοσηλευτική Πρακτική.
- Εκπαιδευτικές Στρατηγικές για Δικανικούς Νοσηλευτές.

➤ Ανάπτυξη Εφαρμογών και Στρατηγικών

Προτάσεις για τρόπους ενίσχυσης της δικανικής νοσηλευτικής όπως είναι τα εκπαιδευτικά προγράμματα, η βελτίωση συνεργασιών με νομικά πρόσωπα και η χρήση νέων τεχνολογιών [11].

➤ Συμπεράσματα και Συστάσεις

Ανακεφαλαίωση σχετικά με τη σημασία της δικανικής νοσηλευτικής για την υγειονομική περίθαλψη και τη δικαιοσύνη, καθώς και προτάσεις για περαιτέρω έρευνα, εκπαίδευση και κατάρτιση.

➤ Συλλογή Βιβλιογραφικών Πηγών

Χρήση Επιστημονικών άρθρων, βιβλίων, διαδικτυακών πόρων, επιστημονικών δημοσιεύσεων σχετικά με την δικανική νοσηλευτική και τη σχέση της με την εγκληματολογία και γενικά με το νομικό σύστημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΔΙΚΑΝΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ:

ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ

2.1 Ορισμός της Δικανικής Νοσηλευτικής Επιστήμης

Η *δικανική νοσηλευτική επιστήμη* (forensic nursing) είναι ένας εξειδικευμένος τομέας της νοσηλευτικής που συνδυάζει τόσο τις γνώσεις της νοσηλευτικής όσο και της εγκληματολογίας και της δικαιοσύνης. Ασχολείται κυρίως με την παροχή φροντίδας σε άτομα που έχουν εμπλακεί σε εγκληματικές δραστηριότητες, είτε ως θύματα είτε ως δράστες, και ταυτόχρονα με τη συλλογή, τη διατήρηση και την αξιολόγηση των στοιχείων που μπορεί να είναι χρήσιμα για δικανικούς σκοπούς.

Πιο συγκεκριμένα, η δικανική νοσηλευτική αφορά την φροντίδα και την υποστήριξη των θυμάτων ή των δραστών εγκλημάτων. Αυτή η φροντίδα είναι κυρίως κλινική και ψυχολογική και σχετίζεται με τραυματισμούς από εγκλήματα (π.χ. κακοποίηση, βιασμός και επιθέσεις). Η παροχή της δικανικής νοσηλευτικής γίνεται μετά από συλλογή και τεκμηρίωση αποδεικτικών στοιχείων όπως είναι η εξέταση DNA και η καταγραφή τραυμάτων ή καταθέσεις θυμάτων. Επίσης, η δικανική νοσηλευτική συνεργάζεται με το νομικό και το εγκληματικό σύστημα. Οι αστυνομικές αρχές, οι δικηγόροι και οι εισαγγελείς παρέχουν εξειδικευμένες γνώσεις σχετικά με την υγεία και τα τραύματα των ασθενών. Τέλος, μέσω της δικανικής νοσηλευτικής αναπτύσσονται σε μεγάλο ποσοστό στρατηγικές που θα καταπολεμήσουν την βία και την κακοποίηση στην κοινότητα. Για να επιτευχθεί το συγκεκριμένο είναι αναγκαίο να εκπαιδευτούν οι νοσηλευτές πάνω στην διαχείριση περιστατικών με δικανική διάσταση.

Η δικανική νοσηλευτική βρίσκει εφαρμογή σε αρκετά πεδία όπως είναι:

- *Διαχείριση σεξουαλικής κακοποίησης*: Νοσηλευτές εξειδικευμένοι και εκπαιδευμένοι στην εξέταση θυμάτων σεξουαλικής βίας.
- *Διαχείριση ενδοοικογενειακής βίας*: Παροχή υποστήριξης σε θύματα κακοποίησης μεταξύ των μελών της οικογένειας και καταγραφή σχετικών στοιχείων.
- *Φροντίδα φυλακισμένων*: Παροχή υγειονομικής περίθαλψης σε κρατούμενους.
- *Ιατροδικαστική έρευνα θανάτων*: Συμμετοχή στη διερεύνηση αιτιών θανάτου σε συνεργασία με ιατροδικαστές.

Η δικανική νοσηλευτική είναι ιδιαίτερα σημαντική γιατί γεφυρώνει το χάσμα μεταξύ του συστήματος υγείας και της δικαιοσύνης, εξασφαλίζοντας με αυτό τον τρόπο την κατάλληλη διαχείριση θυμάτων και στοιχείων σε ένα πλαίσιο που απαιτεί υψηλά πρότυπα δεοντολογίας και επιστημονικής ακρίβειας.

2.2 Ιστορική Αναδρομή

Η ιστορία της δικανικής νοσηλευτικής επιστήμης ξεκινάει όταν άρχισε και η ανάγκη για εξειδικευμένη φροντίδα σε θύματα εγκλημάτων. Συνδέεται στενά με την ανάπτυξη της νοσηλευτικής, της εγκληματολογίας και της δικαιοσύνης.

Οι ρίζες της δικανικής νοσηλευτικής εντοπίζονται κυρίως, κατά τον 19^ο αιώνα, στις πρακτικές υγειονομικής φροντίδας που εφαρμόζαν οι νοσηλευτές σε υποθέσεις τραύματος, δολοφονίας ή κακοποίησης. Η «*Florence Nightingale*» θεωρείται πρωτοπόρος, καθώς εισήγαγε τη συστηματική τεκμηρίωση και την ανάλυση δεδομένων για τη βελτίωση της φροντίδας. Οι νοσηλευτές που δούλευαν σε στρατιωτικά νοσοκομεία είχαν ρόλο στη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων από τραύματα που προκλήθηκαν στη μάχη ή από εγκλήματα που σημειώνονταν σε πολεμικές ζώνες. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, οι νοσηλευτές άρχισαν να συμμετέχουν σε ιατροδικαστικές και εγκληματολογικές διαδικασίες, όπως είναι η καταγραφή τραυμάτων και η φροντίδα θυμάτων βιασμού ή βίας.

Την περίοδο του 1950, οι ιατροδικαστικές πρακτικές επεκτάθηκαν στα αστικά κέντρα, με την ανάγκη να αναγνωριστούν οι τραυματισμοί που συσχετιζόταν με εγκλήματα. Οι επαγγελματίες υγείας άρχισαν να εκπαιδεύονται περαιτέρω στη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, όπως είναι το DNA, και στη φροντίδα θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης. Κατά τις δεκαετίες 1970-1980, στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, δημιουργήθηκαν εξειδικευμένοι ρόλοι όπως είναι οι επαγγελματίες υγείας που σχετίζονται με την σεξουαλική κακοποίηση (Sexual Assault Nurse Examiners - SANE), με στόχο την υποστήριξη των θυμάτων. Όσο προχωράμε, το 1992, ιδρύεται η Διεθνής Ένωση Δικανικών Νοσηλευτών (International Association of Forensic Nurses - IAFN), η οποία καθιέρωσε τη δικανική νοσηλευτική ως ξεχωριστή ειδικότητα .

Φτάνοντας στο 2000, η δικανική νοσηλευτική περιλαμβάνει ειδικότητες όπως η φροντίδα θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, η αξιολόγηση παιδικής κακοποίησης, και η υποστήριξη ασθενών που εμπλέκονται σε νομικές υποθέσεις. Η χρήση της τεχνολογίας, όπως οι ψηφιακές φωτογραφίες τραυμάτων και η ανάλυση DNA, έχει καταστεί κεντρική. Επίσης, η

συγκεκριμένη επιστήμη έχει επεκταθεί σε φυλακές, σε ψυχιατρικές δομές καθώς και σε ιατροδικαστικές έρευνες θανάτου. Η «*International Association of Forensic Nurses (IAFN)*» αποτελεί παγκόσμιο φορέα για τη δικανική νοσηλευτική. Στόχος της είναι η υποστήριξη και ανάπτυξη της επιστήμης μέσω εκπαίδευσης των επαγγελματιών υγείας, πιστοποιήσεων και επαγγελματικής δικτύωσης. Αυτή προωθεί τη φροντίδα θυμάτων βίας και εγκληματικών ενεργειών, παρέχοντας πρότυπα πρακτικής και ηθικής για νοσηλευτές που δραστηριοποιούνται σε δικανικά περιβάλλοντα.

2.3 Νομικές Αρχές και σύγκριση με τις υπόλοιπες επιστήμες

Αρχικά, η δικανική νοσηλευτική επιστήμη στηρίζεται σε θεμελιώδεις νομικές αρχές που εξασφαλίζουν τη διαχείριση περιστατικών με τρόπο που να είναι αποδεκτός τόσο από την ιατρική όσο και από τη νομική κοινότητα. Αυτές οι αρχές περιλαμβάνουν:

1. **Αλυσίδα φύλαξης στοιχείων (Chain of Custody):** Η συγκεκριμένη διαδικασία διασφάλισης περιλαμβάνει την συλλογή των αποδεικτικών στοιχείων, την τεκμηρίωση, την μεταφορά καθώς και την αποθήκευση με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να διατηρείται η ακεραιότητά τους για νομική χρήση. Αυτή η διαδικασία χαρακτηρίζεται ως κρίσιμη, ειδικά στη δικανική νοσηλευτική, καθώς η αξιοπιστία των αποδεικτικών στοιχείων εξαρτάται απόλυτα από τη διασφάλιση της αλυσίδας. Εάν αυτή διακοπεί ή δεν τεκμηριωθεί επαρκώς, τα στοιχεία τότε μπορεί να κριθούν αναξιόπιστα και να απορριφθούν από τα δικαστήρια (Jose, 2024).
2. **Εμπιστευτικότητα:** Οι δικανικοί επαγγελματίες υγείας υποχρεούνται να προστατεύουν τα προσωπικά δεδομένα και την ιδιωτικότητα των εμπλεκομένων, σύμφωνα με τους νόμους περί απορρήτου.
3. **Συναίνεση:** Η λήψη γραπτής ή προφορικής συγκατάθεσης από το θύμα ή τον ασθενή για εξετάσεις και συλλογή αποδεικτικών στοιχείων αποτελεί θεμελιώδη αρχή. Η παραβίαση της συναίνεσης μπορεί να ακυρώσει την εγκυρότητα των στοιχείων.
4. **Αντικειμενικότητα:** Οι δικανικοί νοσηλευτές καταγράφουν και παρουσιάζουν γεγονότα και παρατηρήσεις χωρίς προσωπικές εκτιμήσεις.
5. **Εκπαίδευση ως εμπειρογνώμονας:** Οι νοσηλευτές που σχετίζονται με την δικανική νοσηλευτική επιστήμη εκπαιδεύονται στο να καταθέτουν ως μάρτυρες στο δικαστήριο, παρέχοντας επιστημονικά και αντικειμενικά δεδομένα.

Η δικανική νοσηλευτική επιστήμη σαφώς μπορεί να συγκριθεί με άλλες επιστήμες. Η δικανική νοσηλευτική, σε σχέση με τις νοσηλευτικές και τις ιατρικές ειδικότητες, συνδέει την υγειονομική φροντίδα με τη νομική διαδικασία, κάτι που δεν είναι κύρια αρμοδιότητα σε παραδοσιακές επιστήμες υγείας. Επίσης, εστιάζει σε μεγάλο βαθμό στη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων. Ενώ η νοσηλευτική επιστήμη δίνει έμφαση στην κλινική φροντίδα, η δικανική νοσηλευτική προσανατολίζεται και στη διατήρηση στοιχείων για δικαστική χρήση. Με άλλα λόγια, η δικανική νοσηλευτική λειτουργεί ως διεπιστημονικός τομέας, χρησιμοποιώντας στοιχεία από τη νοσηλευτική, την εγκληματολογία, τη νομική επιστήμη και την ψυχολογία [10].

Πιο συγκεκριμένα,:

- Η **Ιατρική Νομική Επιστήμη** εστιάζει στη νεκροψία και στη διάγνωση αιτιών θανάτου, ενώ η δικανική νοσηλευτική επικεντρώνεται στη φροντίδα ζωντανών ατόμων (θυμάτων ή δραστών). Επίσης, και οι δυο επιστήμες, εστιάζουν στην συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, αλλά η νοσηλευτική έχει περισσότερο ανθρωποκεντρική προσέγγιση.
- Η **παραδοσιακή νοσηλευτική** προσανατολίζεται κυρίως στη θεραπεία και στην πρόληψη ασθενειών, χωρίς νομικό χαρακτήρα ενώ η δικανική νοσηλευτική επεκτείνει τη φροντίδα σε νομικό επίπεδο, συνδέοντας την υγειονομική φροντίδα με την εγκληματολογία.
- Η **εγκληματολογία** επικεντρώνεται κατά κύριο λόγο στην ανάλυση του εγκλήματος, ενώ η δικανική νοσηλευτική παρέχει κλινική φροντίδα σε συνδυασμό με τη νομική διαχείριση περιστατικών.
- Η **δικανική ψυχολογία** εξετάζει λεπτομερώς την ψυχική κατάσταση των θυμάτων και των δραστών, ενώ η δικανική νοσηλευτική εστιάζει στη σωματική και ψυχική φροντίδα.

2.4 Ομοιότητες και Διαφορές της Δικανικής Νοσηλευτικής Επιστήμης με την Νοσηλευτική

Ομοιότητες

Και οι δύο επιστήμες βασίζονται στις θεμελιώδεις αρχές της περίθαλψης και της υποστήριξης των ασθενών, αλλά η δικανική νοσηλευτική επεκτείνει το πεδίο της ενσωματώνοντας νομικές και εγκληματολογικές πτυχές.

Παρόλο που η δικανική νοσηλευτική και η παραδοσιακή νοσηλευτική διαφέρουν σε εφαρμογές και προσανατολισμούς, έχουν αρκετές ομοιότητες όπως:

1. **Εστίαση στην περίθαλψη των ασθενών:** Και οι δύο ειδικότητες δίνουν προτεραιότητα στην παροχή φροντίδας, υποστήριξης και ασφάλειας για τους ασθενείς.
2. **Βασικές νοσηλευτικές αρχές:** Τόσο η νοσηλευτική όσο και η δικανική νοσηλευτική επιστήμη βασίζονται στη χρήση νοσηλευτικών διαδικασιών, όπως είναι η αξιολόγηση, ο σχεδιασμός φροντίδας και η παρέμβαση.
3. **Διαχείριση τραυμάτων:** Περιλαμβάνουν την αντιμετώπιση τραυματισμών, είτε αυτοί προκύπτουν από εγκληματικές ενέργειες είτε από ιατρικά αίτια.
4. **Δεοντολογία:** Και οι δύο απαιτούν υψηλά ηθικά πρότυπα, εξασφαλίζοντας την ευημερία και τα δικαιώματα των ασθενών [13].

Διαφορές

Η δικανική νοσηλευτική επιστήμη διαφοροποιείται από την παραδοσιακή νοσηλευτική στο ότι επικεντρώνεται στη σύνδεση της υγειονομικής φροντίδας με τις ανάγκες του νομικού και δικανικού συστήματος ενώ η παραδοσιακή νοσηλευτική εστιάζει κυρίως στην αποκατάσταση της υγείας των ασθενών. Από την άλλη, η δικανική νοσηλευτική προσθέτει την συλλογή αποδεικτικών στοιχείων όπως είναι τα δείγματα DNA, η τεκμηρίωση τραυμάτων και η φωτογραφική καταγραφή. Συνήθως, συνεργάζεται στενά με τις αρχές και παραδίδει όλα τα δεδομένα που έχει συλλέξει στην αστυνομία και στα δικαστήρια άρα επομένως αναλαμβάνει και τον ρόλο του εμπειρογνώμονα. Τέλος, η δικανική νοσηλευτική επιστήμη εξειδικεύεται στη βία και στην φροντίδα θυμάτων κακοποίησης ή εγκλημάτων.

Οι κυριότερες διαφορές μεταξύ της νοσηλευτικής και της δικανικής νοσηλευτικής επιστήμης είναι:

1. Προσανατολισμός

Η παραδοσιακή νοσηλευτική εστιάζει στη φροντίδα, στην αποκατάσταση της υγείας και στην πρόληψη ασθενειών ενώ η δικανική νοσηλευτική επιστήμη επικεντρώνεται περισσότερο στην περίθαλψη, στην συλλογή, στην ανάλυση και στην παρουσίαση αποδεικτικών στοιχείων σε νομικά πλαίσια.

2. Ειδικές Δεξιότητες

Οι δικανικοί επαγγελματίες υγείας εξειδικεύονται στην τεκμηρίωση τραυμάτων, στη διαχείριση ευαίσθητων περιπτώσεων (π.χ. σεξουαλική κακοποίηση) και στη διατήρηση της αλυσίδας φύλαξης αποδεικτικών στοιχείων ενώ στην παραδοσιακή νοσηλευτική δεν χρειάζονται τέτοιες εκπαιδεύσεις.

3. Συνεργασία με το νομικό σύστημα

Οι δικανικοί νοσηλευτές συνεργάζονται στενά με τις αρχές επιβολής του νόμου, εισαγγελείς και δικαστήρια ενώ οι παραδοσιακοί επαγγελματίες υγείας συνεργάζονται αποκλειστικά με το υγειονομικό προσωπικό.

4. Ρόλος εμπειρογνώμονα

Οι δικανικοί νοσηλευτές συχνά καλούνται να καταθέσουν ως εμπειρογνώμονες για την τεκμηρίωση και ανάλυση τραυμάτων ή καταστάσεων που εμπλέκονται με εγκλήματα ενώ με τους παραδοσιακούς επαγγελματίες υγείας κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΝΙΚΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ

3.1 Δικαιώματα των Ασθενών

Στη δικανική νοσηλευτική επιστήμη, η οποία συνδέει τις αρχές της νοσηλευτικής με τις απαιτήσεις της νομικής και δικανικής διαδικασίας, τα δικαιώματα των ασθενών είναι θεμελιώδη και πρέπει να τηρούνται αυστηρά και από τους νοσηλευτές και από άλλους υγειονομικούς επαγγελματίες. Τα συγκεκριμένα δικαιώματα εξασφαλίζουν την προστασία του ατόμου κατά την διάρκεια της υγειονομικής φροντίδας, με σεβασμό στην αξιοπρέπειά του και την προστασία των προσωπικών του δεδομένων. Ορισμένα δικαιώματα θα παρουσιαστούν παρακάτω, όπως είναι:

➤ Δικαίωμα στην Υγειονομική Περίθαλψη

Σε κάθε ασθενή πρέπει να παρέχεται η απαραίτητη υγειονομική φροντίδα, ανεξάρτητα από το κοινωνικό, οικονομικό ή πολιτικό του υπόβαθρο. Η φροντίδα πρέπει να είναι πλήρης, επιστημονικά τεκμηριωμένη και να δίνεται με σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

➤ Δικαίωμα στην Ενημέρωση

Ο ασθενής είναι αναγκαίο να ενημερώνεται πλήρως για την κατάσταση της υγείας του, τις διαγνωστικές εξετάσεις, τις θεραπευτικές επιλογές και τους κινδύνους που συνδέονται με κάθε θεραπεία. Η ενημέρωση πρέπει να είναι έγκαιρη και να γίνεται με τρόπο κατανοητό και ειλικρινή, ώστε ο ασθενής να μπορεί να λάβει τεκμηριωμένη απόφαση για την θεραπεία του.

➤ Δικαίωμα στην Ιδιωτικότητα και στην Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων

Σε κάθε ασθενή πρέπει να προστατεύεται η ιδιωτικότητα του και να υπάρχει άκρως εμπιστευτικότητα στα προσωπικά του δεδομένα. Οι νοσηλευτές υποχρεούνται να διασφαλίσουν ότι οι ιατρικές πληροφορίες δεν θα διαρρεύσουν σε τρίτους χωρίς τη συναίνεση του ασθενούς, εκτός και αν η αποκάλυψη είναι απαραίτητη για την προστασία της δημόσιας υγείας ή άλλους νομικούς λόγους.

➤ Δικαίωμα στην Αυτονομία

Ο ασθενής έχει το δικαίωμα να αποφασίσει ελεύθερα και αυτοβούλως για την πορεία της θεραπείας του, χωρίς να υποβάλλεται σε πιέσεις. Ακόμα και αν δεν είναι σε θέση να πάρει μια απόφαση λόγω της κατάστασης της υγείας του, πρέπει να υπάρχει σεβασμός στην επιθυμία του, όπως αυτή έχει εκφραστεί προηγουμένως ή μέσω νομικής εκπροσώπησης (π.χ. μέσω ιατρικής εξουσιοδότησης).

➤ Δικαίωμα στη Συμμετοχή στη Λήψη Αποφάσεων

Ο ασθενής μπορεί να συμμετέχει ενεργά στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για την υγειονομική του φροντίδα. Η συγκεκριμένη διαδικασία περιλαμβάνει την επιλογή ανάμεσα σε διάφορες θεραπευτικές προσεγγίσεις και την κατανόηση των συνεπειών κάθε επιλογής.

➤ Δικαίωμα στην Αποδοχή ή την Άρνηση της Θεραπείας

Ο ασθενής έχει την δυνατότητα να αποδεχτεί ή να αρνηθεί οποιαδήποτε θεραπεία ή ιατρική επέμβαση, ακόμη και αν αυτή θεωρείται αναγκαία για τη ζωή του, υπό την προϋπόθεση ότι βρίσκεται σε θέση να κατανοήσει τις συνέπειες της απόφασής του.

➤ Δικαίωμα στην Καταγγελία και την Πρόσβαση σε Δικαστική Προστασία

Ο ασθενής έχει το δικαίωμα να καταγγείλει οποιαδήποτε παραβίαση των δικαιωμάτων του, όπως κακομεταχείριση ή αμέλεια. Εάν προβεί σε αυτή την διαδικασία ο ίδιος μπορεί να ζητήσει αποζημίωση ή να καταφύγει στα δικαστήρια για να υπερασπιστεί τα δικαιώματά του.

➤ Δικαίωμα στην παροχή ψυχολογικής υποστήριξης

Ο ασθενής έχει το δικαίωμα να λαμβάνει ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη, εκτός από την ιατρική φροντίδα, ειδικά σε περιπτώσεις που οι ασθένειες του είναι σοβαρές ή χρόνιες ή μη αναστρέψιμες. Η συγκεκριμένη υποστήριξη μπορεί να πραγματοποιείται με την βοήθεια νοσηλευτών, κοινωνικών λειτουργών ή ψυχολόγων.

➤ Δικαίωμα στη Σωστή Αξιολόγηση και Χρήση Τεχνικών Υποστήριξης

Ο ασθενής μπορεί να υποβληθεί σε διαγνωστικές εξετάσεις και θεραπευτικές διαδικασίες που είναι σύμφωνα με τις τελευταίες ιατρικές και νοσηλευτικές κατευθυντήριες γραμμές, χρησιμοποιώντας εκσυγχρονισμένα τεχνολογικά μέσα και εξοπλισμό.

➤ Δικαίωμα σε σωστή μεταχείριση και σωματική ασφάλεια

Ο ασθενής είναι αναγκαίο να αισθάνεται ασφαλής και ότι προστατεύεται πλήρως από κακομεταχείριση, παραμέληση ή βία κατά τη διάρκεια της νοσηλείας του. Το προσωπικό του νοσοκομείου οφείλει να διασφαλίσει την σωματική του ασφάλεια και ευημερία κατά την διάρκεια της θεραπείας του.

➤ Δικαίωμα σε δίκαιη κρίση και θεραπεία χωρίς διακρίσεις

Οποιοσδήποτε ασθενής πρέπει να έχει ίση μεταχείριση, ανεξαρτήτως φύλου, φυλής, εθνικότητας, χρώματος, θρησκείας, κοινωνικής κατάστασης ή άλλων προσωπικών χαρακτηριστικών. Η πρόσβαση στην υγειονομική φροντίδα πρέπει να είναι δίκαιη και χωρίς διακρίσεις.

Στη δικανική νοσηλευτική επιστήμη, τα δικαιώματα των ασθενών σχετίζονται με την προστασία της αξιοπρέπειας, της προσωπικότητας και των ελευθεριών του ατόμου. Οι επαγγελματίες υγείας οφείλουν να λειτουργούν με γνώμονα τη δικαιοσύνη, την ενσυναίσθηση και τον σεβασμό προς τα δικαιώματα των ασθενών, τηρώντας παράλληλα τόσο τις νομικές απαιτήσεις όσο και τους κανόνες δεοντολογίας.

3.2 Νομικές Ευθύνες των Νοσηλευτών

Η δικανική νοσηλευτική επιστήμη (forensic nursing) είναι ένας εξειδικευμένος τομέας της νοσηλευτικής που συνδέει όχι μόνο τις αρχές της νοσηλευτικής με τις απαιτήσεις της νομικής και της δικανικής διαδικασίας, αλλά συνδυάζει και τις γνώσεις της ιατρικής και του δικαίου. Οι επαγγελματίες υγείας που εργάζονται στον τομέα αυτόν αντιμετωπίζουν αυξημένες νομικές ευθύνες, δεδομένου ότι η εργασία τους συνδέεται στενά με δικαστικές διαδικασίες, την προστασία των θυμάτων και τη διασφάλιση της δικαιοσύνης. Ορισμένες ευθύνες των νοσηλευτών που είναι αξιοσημείωτες ως προς αναφορά είναι:

1. Συλλογή, Τεκμηρίωση και Διαχείριση Αποδεικτικών Στοιχείων

Οι νοσηλευτές είναι αναγκαίο να τεκμηριώνουν λεπτομερώς τα ευρήματα από εξετάσεις ή περιστατικά, καθώς αυτά μπορεί να χρησιμοποιηθούν ως αποδεικτικά στοιχεία σε δικαστήρια. Εκτός από την συλλογή και την τεκμηρίωση, σημαντική είναι και η σωστή διαχείριση αποδεικτικών στοιχείων (π.χ. δείγματα DNA, ρούχα, φωτογραφίες) που θα αποδείξουν ότι τα γεγονότα δεν έχουν παραποιηθεί ή τα στοιχεία δεν έχουν μολυνθεί. Η ακατάλληλη και μη αντικειμενική τεκμηρίωση των ευρημάτων από εξετάσεις ή περιστατικά, μπορεί να στερήσει τα δικαστήρια από πληροφορίες για το θύμα ή ένα ύποπτο, οι οποίες ενδεχομένως να τεκμηριώναν τους ισχυρισμούς του περί αθωότητας ή ενοχής του.

2. Τήρηση εμπιστευτικότητας

Οι επαγγελματίες υγείας έχουν νομική υποχρέωση να διατηρούν την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών των ασθενών σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία περί προστασίας προσωπικών δεδομένων, όπως ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (GDPR). Ωστόσο, υφίστανται περιπτώσεις όπου η υποχρέωση αυτή μπορεί να παρακαμφθεί, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για καταγγελίες περιστατικών κακοποίησης. Σ' αυτές τις περιπτώσεις, η νομική και ηθική υποχρέωση των επαγγελματιών υγείας, προς την προστασία της ζωής και της ασφάλειας του ασθενή ή τρίτων, υπερτερεί της εμπιστευτικότητας.

3. Υποχρέωση αναφοράς

Οι νοσηλευτές είναι υποχρεωμένοι από τον νόμο να αναφέρουν όλα τα περιστατικά κακοποίησης, παραμέλησης, ή εγκληματικών ενεργειών, που αφορούν ανηλίκους ή ευάλωτους ενήλικους, όπως είναι η σεξουαλική κακοποίηση και η ενδοοικογενειακή βία. Η μη άμεση αναφορά των περιστατικών κακοποίησης ή παραμέλησης από τους νοσηλευτές, που πέφτουν στην αντίληψή τους, μπορεί να επισύρει σοβαρές νομικές και πειθαρχικές κυρώσεις, καθώς η συγκεκριμένη θεωρείται παράλειψη καθήκοντος και παραβίαση των επαγγελματικών και ηθικών υποχρεώσεών τους.

4. Παροχή επαγγελματικής μαρτυρίας

Οι νοσηλευτές καλούνται συνήθως να καταθέσουν ως μάρτυρες ειδικοί σε δικαστήρια. Η κατάθεσή τους πρέπει να είναι αμερόληπτη, βασισμένη στις γνώσεις και στις εμπειρίες τους. Αν ένας νοσηλευτής δώσει ψευδή, εν γνώσει του, κατάθεση, είτε ενώπιον του

δικαστηρίου, είτε ενώπιον άλλων επισήμων διαδικασιών (πχ ανακριτικών), μπορεί να κατηγορηθεί για την τέλεση του ποινικού αδικήματος της ψευδορκίας.

5. Εξασφάλιση ποιοτικής φροντίδας

Οι επαγγελματίες υγείας έχουν καθήκον να παρέχουν τη μέγιστη δυνατή φροντίδα που μπορούν στους ασθενείς, ανεξαρτήτως του αν οι συγκεκριμένοι είναι θύματα ή δράστες εγκλημάτων. Εάν η συμπεριφορά του νοσηλευτή είναι τέτοια που αποκλίνει από τα αποδεκτά επαγγελματικά πρότυπα επιμέλειας και προκαλεί βλάβη στον ασθενή, ο τελευταίος μπορεί να τον κατηγορήσει για διάπραξη νοσηλευτικής αμέλειας.

6. Συμμόρφωση με τη Νομοθεσία και τις Επαγγελματικές Κατευθυντήριες Γραμμές

Οι νοσηλευτές οφείλουν να συμμορφώνονται με την εθνική νομοθεσία, όπως επίσης και με τα επαγγελματικά πρότυπα και τις ηθικές αρχές που διέπουν τη νοσηλευτική πρακτική. Οποιαδήποτε παράβαση αυτών, μπορεί να επιφέρει πειθαρχικές ή νομικές κυρώσεις από τους επαγγελματικούς φορείς.

7. Ενημέρωση και εκπαίδευση

Η αδυναμία ενημέρωσης ή κατάρτισης σε νέες και εξειδικευμένες πρακτικές και νομοθεσίες που σχετίζονται με την εργασία τους μπορεί να θεωρηθεί αμέλεια, καθώς η δικανική νοσηλευτική είναι ένας δυναμικός και απαιτητικός τομέας [12].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΝΙΚΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

4.1 Εκπαίδευση και Κατάρτιση των Νοσηλευτών

Η δικανική νοσηλευτική είναι ένας πρωτοπόρος τομέας της νοσηλευτικής που συνδέει τις ιατρικές γνώσεις με την δικανική επιστήμη και τις νομικές διαδικασίες. Οι νοσηλευτές που ειδικεύονται στη δικανική νοσηλευτική παρέχουν φροντίδα σε θύματα και θύτες εγκλημάτων, ενώ παράλληλα συμβάλλουν στη συλλογή, διατήρηση και ανάλυση αποδεικτικών στοιχείων που μπορεί να συμπεριληφθούν σε νομικές διαδικασίες. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση στη δικανική νοσηλευτική περιλαμβάνει τόσο την θεωρητική κατάρτιση όσο και την πρακτική εμπειρία, ώστε οι επαγγελματίες υγείας να μπορούν να ανταποκρίνονται σε απαιτήσεις της ειδικότητας. Παρακάτω, θα αναλυθούν οι κυριότερες πτυχές της εκπαίδευσης:

1. Βασική Νοσηλευτική Εκπαίδευση

Ένας νοσηλευτής για να εξειδικευτεί στην δικανική νοσηλευτική χρειάζεται οπωσδήποτε πτυχίο στη Νοσηλευτική (π.χ. Bachelor of Science in Nursing) καθώς και άδεια ασκήσεως επαγγέλματος νοσηλευτή.

2. Μεταπτυχιακή και Εξειδικευμένη Εκπαίδευση

Πολλά πανεπιστήμια και εξειδικευμένοι φορείς παρέχουν μεταπτυχιακά ή εξειδικευμένα προγράμματα στη δικανική νοσηλευτική. Τα συγκεκριμένα προγράμματα καλύπτουν:

- **Δικανολογικές Επιστήμες:** Οι Δικανολογικές Επιστήμες έχουν ως απώτερο σκοπό την πλήρη κατανόηση των βασικών αρχών της δικανικής ιατροδικαστικής.
- **Διαχείριση Θυμάτων και Δραστών:** Πρακτικές φροντίδας και επικοινωνίας με θύματα εγκλημάτων (π.χ. σεξουαλικής κακοποίησης, ενδοοικογενειακής βίας) και δράστες.
- **Συλλογή Αποδεικτικών Στοιχείων:** Εξειδικευμένα μαθήματα σχετικά με τις τεχνικές λήψης, τεκμηρίωσης και διατήρησης αποδεικτικών στοιχείων, όπως είναι οι δικανολογικές φωτογραφίες, η συλλογή δειγμάτων Γενετικού Υλικού (DNA) και οι τεχνικές εξέτασης τραυμάτων.

- **Νομικές Διαδικασίες:** Εισαγωγή στο δικαστικό σύστημα, ηθικά και νομικά ζητήματα που συνδέονται με την εργασία ενός δικανικού επαγγελματία υγείας.
- **Ψυχολογία:** Αντιμετώπιση ψυχολογικών και κοινωνικών επιπτώσεων εγκληματικών περιστατικών.
- **Συνεργασία με τις Αρχές:** Εργασία σε συνεργασία με αστυνομικές, δικαστικές και ιατροδικαστικές αρχές.

3. Πιστοποίηση

Για να θεωρηθεί κάποιος εξειδικευμένος στη δικανική νοσηλευτική είναι αναγκαίο να έχει αποκτήσει ορισμένα εγκεκριμένα πιστοποιητικά όπως είναι:

- **SANE (Sexual Assault Nurse Examiner):** Είναι μια πιστοποίηση για νοσηλευτές που ειδικεύονται στη φροντίδα θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης.
- **CNF (Certified Forensic Nurse):** Πιστοποίηση γενικής δικανικής νοσηλευτικής.
- **DFSA (Drug-Facilitated Sexual Assault Examiner):** Εξειδίκευση στην αντιμετώπιση περιστατικών κακοποίησης που συνδέονται άμεσα με την χρήση ναρκωτικών [4].

4. Πρακτική Εκπαίδευση

Η πρακτική εκπαίδευση είναι ουσιαστική για την ανάπτυξη δεξιοτήτων που απαιτούνται στη δικανική νοσηλευτική:

- **Εργασία σε νοσοκομεία:** Ειδικότερα σε μονάδες που δέχονται θύματα εγκλημάτων.
- **Εκπαίδευση σε πραγματικά περιστατικά:** Συμμετοχή σε πραγματικά ή προσομοιωμένα σενάρια συλλογής αποδεικτικών στοιχείων.
- **Συνεργασία με ειδικούς:** Συνεργασία με ιατροδικαστές, αστυνομία και άλλους ειδικούς που σχετίζονται με τη δικανική νοσηλευτική.

5. Διαρκής Εκπαίδευση

Η δικανική νοσηλευτική εξελίσσεται συνεχώς. Γι' αυτό τον λόγο, οι επαγγελματίες υγείας είναι αναγκαίο να ενημερώνονται διαρκώς και αυτό μπορεί να συμβεί είτε μέσω της παρακολούθησης διάφορων σεμιναρίων και συνεδρίων είτε να ενημερώνονται σχετικά με τις εξελίξεις στη νομοθεσία και στις δικανικές τεχνολογίες.

Η συγκεκριμένη εκπαίδευση προετοιμάζει τους επαγγελματίες υγείας για ποικίλους ρόλους. Ο πρώτος και ο βασικότερος είναι η φροντίδα και η διαχείριση περιστατικών

εγκληματικής φύσης στα νοσοκομεία και στις κλινικές. Άλλος ένας σημαντικός ρόλος είναι η υποστήριξη ερευνών και νομικών διαδικασιών. Επίσης, μετά την εξειδικευμένη εκπαίδευση, οι νοσηλευτές θα βρίσκονται σε θέση να εκπαιδεύουν άλλους νοσηλευτές πάνω στη δικανική νοσηλευτική. Τέλος, οι επαγγελματίες υγείας θα μπορούν να ενεργούν ανεξάρτητα σχετικά με την συμβουλευτική. Δηλαδή, θα έχουν την δυνατότητα να παρέχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες σε νομικούς και ιατροδικαστικούς φορείς. Καταλήγοντας, παρατηρούμε ότι η δικανική νοσηλευτική συνδυάζει κλινική εξειδίκευση με κοινωνική υπευθυνότητα, αποτελώντας έναν από τους πιο δυναμικούς τομείς της νοσηλευτικής.

4.2 Ηθικά και Νομικά Διλήμματα

Η δικανική νοσηλευτική εξοπλίζει τους επαγγελματίες υγείας με εργαλεία και δεξιότητες για να διαχειρίζονται ηθικά και νομικά διλήμματα που συχνά προκύπτουν κατά την διάρκεια της φροντίδας των ασθενών. Ορισμένα παραδείγματα περιλαμβάνουν την αρνητική συγκατάθεση, την άρνηση της θεραπείας και την προστασία των ασθενών σε επείγουσες καταστάσεις. Αναλυτικότερα :

1. Αντιμετώπιση Αρνητικής Συγκατάθεσης

Η αρνητική συγκατάθεση είναι μια μορφή συναίνεσης κατά την οποία θεωρείται ότι ένα άτομο έχει δώσει τη συγκατάθεσή του για μια ενέργεια ή διαδικασία εκτός εάν δηλώσει ρητά την αντίθεσή του. Δηλαδή, η συγκατάθεση προϋποτίθεται εκτός αν το άτομο εκφράσει την άρνησή του. Υπάρχουν ωστόσο περιπτώσεις όπου ο ασθενής δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμεί να δώσει συγκατάθεση για θεραπεία. Στις συγκεκριμένες περιπτώσεις προτείνεται:

- **Εκπαίδευση στη Νομική Πτυχή της Συγκατάθεσης:** Οι δικανικοί νοσηλευτές εκπαιδεύονται με τέτοιο τρόπο ώστε να κατανοούν πότε η θεραπεία μπορεί να χορηγηθεί νομίμως χωρίς συγκατάθεση του ασθενούς (π.χ. σε επείγουσες καταστάσεις που απειλούν τη ζωή του).
- **Ηθική Διάσταση:** Οι δικανικοί νοσηλευτές συχνά καλούνται να ισορροπήσουν μεταξύ δύο θεμελιωδών αρχών: του δικαιώματος του ασθενούς να καθορίζει τη φροντίδα του, να αποδέχεται δηλαδή ή να αρνείται θεραπείες ή παρεμβάσεις στο σώμα του και του καθήκοντος τους να προστατέψουν την ζωή του.

- **Καταγραφή:** Δίνουν έμφαση στην λεπτομερή καταγραφή της κατάστασης, της επικοινωνίας με τον ασθενή και της λογικής πίσω από κάθε απόφαση που θα ληφθεί [7].

2. Άρνηση θεραπείας

Σε αρκετές περιπτώσεις ο ασθενής αρνείται την θεραπεία, που του προτείνουν οι γιατροί και οι νοσηλευτές. Γι' αυτό τον λόγο οι δικανικοί νοσηλευτές πρέπει να αξιολογούν την ικανότητα του ασθενούς να λαμβάνει αποφάσεις σε ζητήματα υγείας. Οι επαγγελματίες υγείας εκπαιδεύονται για να αξιολογούν εάν ο ασθενής είναι σε θέση να κατανοήσει τις συνέπειες της άρνησης της θεραπείας του. Επίσης, οι νοσηλευτές προσπαθούν να διασφαλίσουν ότι η συγκεκριμένη άρνηση δεν οφείλεται σε πίεση ή παραπληροφόρηση από τρίτους. Τέλος, η πλήρης εξήγηση των επιλογών και των συνεπειών τους, αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά καθήκοντα των νοσηλευτών. Η διαδικασία αυτή εντάσσεται στο πλαίσιο της ενημερωμένης συναίνεσης και αποτελεί θεμέλιο για την προάσπιση της αυτονομίας του ασθενούς.

3. Προστασία ασθενών σε επείγουσες καταστάσεις

Οι επείγουσες καταστάσεις παρουσιάζουν σημαντικές προκλήσεις, καθώς απαιτούν εγρήγορση και σωστή λήψη αποφάσεων. Εκτός από όλες τις παραπάνω εκπαιδεύσεις που υποβάλλονται οι νοσηλευτές, εκπαιδεύονται και πάνω στην αναγνώριση περιπτώσεων όπου είναι πιθανή η βία, η παραμέληση ή η κακοποίηση. Όταν οι επαγγελματίες υγείας θεωρούν ότι είναι αναγκαίο, λαμβάνουν αποφάσεις για να σώσουν τη ζωή του ασθενούς, ενώ διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με τη νομοθεσία. Τέλος, αυτοί είναι αναγκαίο να ενημερώσουν αμέσως τις αρμόδιες αρχές σε περιπτώσεις κακοποίησης ή βίας, προστατεύοντας παράλληλα και τα δικαιώματα του ασθενούς [12].

4. Εκπαίδευση στη διαχείριση διλημμάτων

Η εκπαίδευση στη δικανική νοσηλευτική περιλαμβάνει μαθήματα ηθικής και δεοντολογίας, τα οποία ενισχύουν την ικανότητα των νοσηλευτών να λαμβάνουν αποφάσεις όπως είναι:

- **Διεπιστημονική Προσέγγιση:** Συνεργάζονται με νομικούς, ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς για την επίλυση των διλημμάτων.
- **Ηθικές Αναλύσεις:** Μαθαίνουν πώς μπορούν να χρησιμοποιούν μοντέλα ηθικής λήψης αποφάσεων για να αξιολογούν σύνθετες καταστάσεις.

- **Ενδυνάμωση Δεξιοτήτων:** Εργάζονται για να είναι διαμεσολαβητές μεταξύ ασθενών και επαγγελματιών υγείας, εξισορροπώντας τα δικαιώματα του ασθενούς με τις νομικές απαιτήσεις [11].

5. Νομική τεκμηρίωση και παροχή μαρτυρίας

Οι δικανικοί νοσηλευτές, σε περιπτώσεις νομικής διαμάχης, παρέχουν ακριβή στοιχεία που είναι πολύ πιθανόν να χρησιμοποιηθούν σε μια δίκη. Αρκετές φορές, καταθέτουν ως εμπειρογνώμονες και εξειδικεύονται σε δεξιότητες με σκοπό την παροχή έγκυρων και αντικειμενικών μαρτυριών σχετικά με την κατάσταση του ασθενούς και τι ενέργειες πραγματοποιήθηκαν κατά την νοσηλεία του.

4.3 Πρόληψη των εμπλεκόμενων νομικών προσώπων στη δικανική νοσηλευτική

Η δικανική νοσηλευτική επιστήμη, αποτελεί έναν τομέα που συσχετίζεται η νοσηλευτική φροντίδα με τις νομικές διαδικασίες, παρέχοντας έτσι ειδικές υπηρεσίες που αφορούν την τεκμηρίωση, τη φροντίδα και τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων από θύματα ή υπόπτους εγκληματικών ενεργειών. Η πρόληψη νομικών προσώπων σε αυτή τη διαδικασία είναι ύψιστης σημασίας για την εξασφάλιση της ορθής εφαρμογής του νόμου και της διασφάλισης της δικαιοσύνης.

Ποια όμως μέτρα πρόληψης θα πρέπει να λαμβάνουν τα εμπλεκόμενα νομικά πρόσωπα στη δικανική νοσηλευτική;

1. Συμμόρφωση με τους κανόνες

Οι νοσηλευτές που δραστηριοποιούνται στον συγκεκριμένο τομέα της υγείας υποχρεούνται να ακολουθούν με ευλάβεια τους ισχύοντες νόμους και κανονισμούς. Τα νομικά πρόσωπα που εμπλέκονται (π.χ. τα νοσοκομεία, οι δικαστικές αρχές και οι ασφαλιστικοί οργανισμοί) είναι αναγκαίο να εξασφαλίζουν ότι οι διαδικασίες είναι σύμφωνες με την εθνική και διεθνή νομοθεσία για την προστασία των θυμάτων και των δικαιωμάτων τους.

2. Εκπαίδευση και κατάρτιση

Τα νομικά πρόσωπα, όπως είναι τα δημόσια και τα ιδιωτικά ιδρύματα υγείας, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εκπαίδευση και την κατάρτιση των δικανικών νοσηλευτών. Η συγκεκριμένη εκπαίδευση περιλαμβάνει τεχνικές συλλογής αποδεικτικών στοιχείων που αφορά δεοντολογικά ζητήματα και στη σωστή διαχείριση της επικοινωνίας με τις νομικές αρχές.

3. Προστασία του Ιδιωτικού Απορρήτου

Τα νομικά πρόσωπα που παρέχουν δικανικές υπηρεσίες έχουν την ευθύνη να εξασφαλίζουν την προστασία του απορρήτου των στοιχείων και των εμπλεκόμενων. Η ανεπαρκής διαχείριση προσωπικών δεδομένων θα προκαλέσει νομικές κυρώσεις ή παραβίαση δικαιωμάτων.

4. Συνεργασία με νομικά πρόσωπα

Η δικανική νοσηλευτική απαιτεί στενή συνεργασία μεταξύ των νοσοκομείων, των εργαστηρίων εγκληματολογίας, των αστυνομικών αρχών και των δικαστηρίων. Τα νομικά πρόσωπα που εμπλέκονται σε αυτή τη συνεργασία υποχρεούνται να ακολουθήσουν πρότυπα διαδικασιών για να αποφεύγονται λάθη που μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο τη δικαιοσύνη.

5. Πρόληψη Δευτερογενούς Θυματοποίησης

Τα νοσοκομεία και τα άλλα νομικά πρόσωπα που εμπλέκονται άμεσα, είναι αναγκαίο να διασφαλίσουν ότι οι δικανικές διαδικασίες δεν επιφέρουν περισσότερη βλάβη ή τραύματα στα θύματα. Για να επιτευχθεί, όμως το συγκεκριμένο, απαιτείται ευαισθητοποιημένο προσωπικό και κατάλληλες πολιτικές.

6. Αξιολόγηση και Πιστοποίηση

Τα νομικά πρόσωπα που παρέχουν δικανικές νοσηλευτικές υπηρεσίες πρέπει να πιστοποιούνται και να υποβάλλονται σε τακτικούς ελέγχους για να διασφαλιστεί η ποιότητα των υπηρεσιών τους. Η τήρηση προτύπων και πρωτοκόλλων βοηθά στην πρόληψη νομικών προβλημάτων.

7. Εκπόνηση πρωτοκόλλων

Η εκπόνηση ορθών πρωτοκόλλων από τα νομικά πρόσωπα είναι σημαντική διαδικασία για τη σωστή εφαρμογή των δικανικών νοσηλευτικών διαδικασιών. Τα συγκεκριμένα

πρωτόκολλα είναι απαραίτητο να καλύπτουν όλες τις πτυχές της νοσηλευτικής, από τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων μέχρι και την παρουσίαση μαρτυριών στην δίκη. Συμπερασματικά, η πρόληψη νομικών προβλημάτων μέσω της σωστής διαχείρισης από νομικά πρόσωπα συμβάλλει στην αποτελεσματική και δίκαιη απονομή της δικαιοσύνης, προστατεύοντας ταυτόχρονα τα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια όλων των εμπλεκομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΝΙΚΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

5.1 Νομικές Προκλήσεις στην Υγειονομική Περίθαλψη

Οι νομικές προκλήσεις που παρατηρούνται στην υγειονομική περίθαλψη και ιδιαίτερα στον τομέα της δικανικής νοσηλευτικής επιστήμης, αφορούν αρκετές πτυχές της νοσηλευτικής πρακτικής που συνδέονται με τη νομική ευθύνη, την προστασία των δικαιωμάτων των ασθενών καθώς και την εφαρμογή των νομικών κανονισμών. Κάποιες από τις βασικότερες προκλήσεις είναι:

1. Αμέλεια και Ευθύνη

Η αμέλεια από την πλευρά των επαγγελματιών υγείας μπορεί να οδηγήσει σε ζημιές ή βλάβες στους ασθενείς, προκαλώντας νομικές συνέπειες. Στην περίπτωση της δικανικής νοσηλευτικής, η ευθύνη ενός νοσηλευτή εξετάζεται αποκλειστικά από το δικαστήριο, αν υπάρχει καταγγελία για μη παροχή φροντίδας.

2. Εχεμύθεια και Ασυλία

Η προστασία των προσωπικών δεδομένων των ασθενών είναι αξιοσημείωτο θέμα στη νοσηλευτική πρακτική. Ο νόμος περιλαμβάνει την αυστηρή τήρηση των κανόνων εχεμύθειας, ενώ η παραβίαση των συγκεκριμένων μπορεί να οδηγήσει σε ποινικές και αστικές ευθύνες για τους νοσηλευτές.

3. Συγκατάθεση και δικαιώματα των ασθενών

Η έννοια της «ενημερωμένης συγκατάθεσης» είναι ιδιαίτερα σημαντική για τον κλάδο της νοσηλευτικής. Ο επαγγελματίας υγείας οφείλει να διασφαλίσει ότι ο ασθενής κατανοεί πλήρως τις ιατρικές διαδικασίες και ότι μπορεί να αποφασίσει ο ίδιος εάν τις αποδεχτεί ή τις αρνηθεί. Η μη εξασφάλιση συγκατάθεσης μπορεί να οδηγήσει σε νομικές συνέπειες.

4. Δικαιώματα και προστασία των ευάλωτων ομάδων

Οι νοσηλευτές είναι υποχρεωμένοι να προστατεύουν τα δικαιώματα των ασθενών, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για ευάλωτες ομάδες (π.χ. παιδιά, ηλικιωμένοι, άτομα με αναπηρία). Ειδικότερα, σε περιπτώσεις δικανικής νοσηλευτικής επιστήμης, απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή στην υποστήριξη των συγκεκριμένων ομάδων, ώστε να εξασφαλιστεί η πλήρης και η κατάλληλη νοσηλεία τους [2].

5. Διαχείριση των αποδεικτικών στοιχείων

Σε υποθέσεις που αφορούν την δικανική νοσηλευτική επιστήμη, η σωστή διαχείριση και η καταγραφή των ιατρικών και νοσηλευτικών δεδομένων είναι σημαντική. Η ακριβής τεκμηρίωση των ενεργειών των νοσηλευτών μπορεί να παίζει σπουδαίο ρόλο στην επίλυση νομικών διαφορών, όπως τις περιπτώσεις πιθανής ιατρικής αμέλειας ή κακοποίησης.

6. Κατάρτιση και διαρκής εκπαίδευση

Η συνεχής ενημέρωση των επαγγελματιών υγείας για τις νομικές τους υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των ασθενών αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό παράγοντα για την αποφυγή νομικών προβλημάτων. Η κατάλληλη και η εξειδικευμένη κατάρτιση στον τομέα των νομικών προκλήσεων και της ηθικής αποτελεί προτεραιότητα στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης.

7. Ηθικά Διλήμματα και νομικές επιπτώσεις

Οι νοσηλευτές είναι πολύ πιθανό να αντιμετωπίζουν ηθικά διλήμματα (π.χ. κατά την περίθαλψη ασθενών σε κρίσιμη κατάσταση ή σε περιπτώσεις αντιφάσεων μεταξύ των επιθυμιών των ασθενών και των οδηγιών του ιατρού). Η ισορροπία μεταξύ των ηθικών αποφάσεων και των νομικών απαιτήσεων μπορεί να είναι δύσκολη και ίσως να έχει νομικές συνέπειες εάν η κατάσταση δεν διαχειριστεί με σωστό τρόπο.

5.2 Αναγνώριση και αντιμετώπιση των νομικών ευθυνών

Η αναγνώριση και η αντιμετώπιση των νομικών ευθυνών είναι μια σημαντική διαδικασία στον τομέα της δικανικής νοσηλευτικής επιστήμης, καθώς οι επαγγελματίες υγείας μπορεί να έρθουν αντιμέτωποι με νομικές επιπτώσεις αν δεν ακολουθούν με ευλάβεια τους σωστούς

κανόνες, τις διαδικασίες ή την ηθική συμπεριφορά κατά την παροχή φροντίδας σε ασθενείς, ιδιαίτερα όταν αυτή η περίθαλψη εμπλέκεται σε νομικές διαδικασίες. Όσον αφορά την αναγνώριση των νομικών ευθυνών της νοσηλευτικής πρακτικής απαιτείται μια ακριβής κατανόηση των νομικών αρχών που διέπουν την υγειονομική περίθαλψη και τη δικανική νοσηλευτική επιστήμη. Οι κυριότερες πτυχές συμπεριλαμβάνουν:

➤ Ηθικές και Νομικές Ευθύνες

Οι νοσηλευτές φέρουν νομική ευθύνη όταν δεν εκπληρώνουν ολικώς ή μερικώς τα νοσηλευτικά τους καθήκοντα ή όταν τα εκπληρώνουν πλημμελώς, με τον μη δηλαδή ενδεδειγμένο τρόπο. Η αμελή συμπεριφορά τους κατά την παροχή νοσηλευτικής φροντίδας προς τους ασθενείς, μπορεί να συνίσταται στην μη ορθή παροχή των υπηρεσιών, με τις οποίες είναι επιφορτισμένοι, όπως είναι η μη παρακολούθηση ή η πλημμελής παρακολούθηση της κατάστασης της υγείας του ασθενούς ή η αναίτια μη εκτέλεση εντολών συναδέλφων τους νοσηλευτών, προϊσταμένων τους ή άλλων επιστημών υγείας. Επίσης, η δικανική νοσηλευτική επιστήμη ασχολείται και με τις συνέπειες της αμέλειας ενός νοσηλευτή, που είναι η πρόκληση ζημίας στον ασθενή, και η αναζήτηση αποζημίωσης από τον ίδιο ή τους οικείους του [3].

➤ Ενημερωμένη Συγκατάθεση

Οι νοσηλευτές, όπως και οι ιατροί, οφείλουν να διερευνήσουν αν οι ασθενείς, που πρόκειται να υποβληθούν σε συγκεκριμένες νοσηλευτικές ή ιατρικές πράξεις έχουν δώσει την έγκυρη συναίνεση τους μετά από πλήρη και κατανοητή ενημέρωση. Η μη λήψη ενημερωμένης συναίνεσης από τους ασθενείς τους, πριν την υποβολή του σε νοσηλευτικές πράξεις, τους αφήνει ακάλυπτους σε αστικό, ποινικό και πειθαρχικό επίπεδο. Σε αστικό επίπεδο η μη λήψη συναίνεσης από τον νοσηλευτή, προσβάλλει την προσωπικότητα του ασθενούς (57ΑΚ) και σε ποινικό επίπεδο πληροί τις προϋποθέσεις της άσκησης παράνομης βίας στο σώμα του (330ΠΚ).

➤ Καταγραφή και Τεκμηρίωση

Η ορθή καταγραφή όλων των ενεργειών των επαγγελματιών υγείας προς τους ασθενείς, αποτελεί θεμελιώδη διαδικασία στη φροντίδα υγείας. Παίζει καθοριστικό ρόλο στη διασφάλιση της ποιότητας, της ασφάλειας και της συνέχειας της φροντίδας. Παράλληλα αποτελεί εργαλείο νομικής προστασίας και επαγγελματικής υπευθυνότητας. Όσα έχουν καταγραφεί από τους νοσηλευτές στα επισήμως τηρούμενα βιβλία τους, αποτελούν

κρίσιμα αποδεικτικά στοιχεία σε περιπτώσεις νομικών συγκρούσεων με τους ασθενείς ή τους οικείους αυτών.

Συνεπώς η στρατηγική που εμβαθύνει στην πρόληψη, την εκπαίδευση, την καταγραφή και την ευαισθητοποίηση των νοσηλευτών ως προς τα νομικά δικαιώματα των ασθενών και τις υποχρεώσεις των ίδιων προς αυτούς, είναι μονόδρομος, που υπόσχεται την προστασία τους.

Τρόποι αποτροπής της εμπλοκής των νοσηλευτών με το νόμο, αποτελούν:

➤ Πρόληψη μέσω της κατάρτισης

Οι νοσηλευτές οφείλουν να ενημερώνονται και να εκπαιδεύονται διαρκώς ως προς τις νομικές τους υποχρεώσεις, τις τροποποιήσεις στη νομοθεσία και τις καλύτερες πρακτικές προστασίας των δικαιωμάτων των ασθενών. Η συνεχής εκπαίδευση των νοσηλευτών σε ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας είναι απαραίτητη προκειμένου να μειωθεί ο κίνδυνος των νοσηλευτικών σφαλμάτων.

➤ Σωστή τεκμηρίωση και καταγραφή

Η ορθή και πλήρης τεκμηρίωση κάθε θεραπευτικής διαδικασίας, παρατήρησης ή ενέργειας, που οφείλει να κάνει ο νοσηλευτής, μπορεί να τον απομακρύνει από το ενδεχόμενο να βρεθεί κατηγορούμενος στο δικαστήριο. Οι νομικές διαδικασίες συχνά βασίζονται στην ανασκόπηση των αρχείων για να κριθεί αν η περίθαλψη που παρείχε ο νοσηλευτής ήταν εντός των νομικών πλαισίων και αν ακολουθήθηκαν τα πρωτόκολλα.

➤ Αναγνώριση και Διαχείριση της Αμέλειας

Η νομική ευθύνη για ιατρική αμέλεια μπορεί να αποφευχθεί μέσω της αυστηρής εφαρμογής των νοσηλευτικών πρωτοκόλλων και διαδικασιών, καθώς και της άμεσης αναφοράς σε περιπτώσεις όπου ενδέχεται να προκύψουν σοβαρά προβλήματα. Σε περίπτωση που ένας επαγγελματίας υγείας κατηγορηθεί για αμέλεια, η σωστή νομική υποστήριξη και η συνεργασία με άλλους νοσηλευτές και νομικούς συμβούλους κρίνεται ως απαραίτητη.

➤ Αντιμετώπιση νομικών διαδικασιών

Σε περίπτωση που ο νοσηλευτής αντιμετωπίζει κατηγορίες για κακή ή αμελή συμπεριφορά κατά την παροχή φροντίδας σε ασθενή, η συνεργασία με εξειδικευμένο

δικηγόρο στον κλάδο του ιατρικού δικαίου ή της δικανικής νοσηλευτικής επιστήμης, κρίνεται απαραίτητη. Η ακριβής παρουσίαση των γεγονότων και των αποδεικτικών στοιχείων από τον επαγγελματία υγείας για την υποστήριξη της υπεράσπισής του, είναι κρίσιμη για την καλή έκβαση της υπόθεσής του.

➤ Στρατηγικές για Διαχείριση Ηθικών Διλημμάτων

Αρκετές φορές, οι νοσηλευτές έρχονται αντιμέτωποι με ηθικά διλήμματα, που μπορεί να έχουν νομικές και επαγγελματικές επιπτώσεις στην εργασία τους. Δεν είναι λίγες οι φορές που οι ίδιοι έρχονται σε αντιπαράθεση με εντολές ιατρών ή καλούνται να αποφασίσουν αν θα πρέπει να αποκαλύψουν ή όχι συγκεκριμένες πληροφορίες σε συναδέλφους, σε άλλο οι υγειονομικό προσωπικό ή σε συγγενείς ασθενών. Η κατάλληλη υποστήριξη, η εκπαίδευση στην ηθική και η συμβουλευτική από νομικούς και άλλους επαγγελματίες είναι σημαντικές για την σωστή διαχείριση αυτών των καταστάσεων [1].

Η αναγνώριση και η αντιμετώπιση των νομικών ευθυνών στην δικανική νοσηλευτική επιστήμη, απαιτούν συνδυασμό κατάρτισης, προληπτικών μέτρων και σωστής καταγραφής, καθώς και την ετοιμότητα των επαγγελματιών υγείας να αντιμετωπίσουν όλες τις νομικές προκλήσεις που μπορεί να δημιουργηθούν. Η αποφυγή αλλά και η επίλυση νομικών ζητημάτων στην υγειονομική περίθαλψη, θα επιτευχθεί με την συχνή αναθεώρηση των νομικών απαιτήσεων και μέσω της συνεργασίας με νομικούς συμβούλους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΝΙΚΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

6.1 Στρατηγικές για την ανάπτυξη της Δικανικής Νοσηλευτικής Επιστήμης

Η ενίσχυση της δικανικής νοσηλευτικής ως ειδικότητα μπορεί να επιτευχθεί μέσω διαφόρων στρατηγικών, που δίνουν έμφαση στην εκπαίδευση, τη θεσμοθέτηση, και την ευαισθητοποίηση:

1. Εκπαίδευση και Κατάρτιση

- **Εισαγωγή εξειδικευμένων προγραμμάτων σπουδών:** Ενσωμάτωση της δικανικής νοσηλευτικής επιστήμης σε πανεπιστημιακά προγράμματα νοσηλευτικής και δημιουργία μεταπτυχιακών σπουδών με το συγκεκριμένο αντικείμενο.
- **Σεμινάρια και εργαστήρια:** Ειδικές εκπαιδευτικές δράσεις για επαγγελματίες υγείας που εργάζονται σε τμήματα επειγόντων περιστατικών, σε μονάδες υγείας ή σε άλλες υπηρεσίες.
- **Πιστοποίηση:** Δημιουργία διεθνώς αναγνωρισμένων πιστοποιήσεων που θα ενισχύσουν τη θέση των δικανικών νοσηλευτών.

2. Θεσμοθέτηση και Νομοθετική Υποστήριξη

- **Αναγνώριση της ειδικότητας:** Προώθηση νομικών πλαισίων που θα αναγνωρίζουν τη δικανική νοσηλευτική ως ανεξάρτητη εξειδίκευση.
- **Συνεργασία με αρχές:** Δημιουργία πρωτοκόλλων συνεργασίας μεταξύ υγειονομικών δομών και νομικών αρχών για τη σωστή διαχείριση περιστατικών κακοποίησης ή εγκληματικών ενεργειών.

3. Δημιουργία Υποδομών

- **Εξοπλισμός νοσοκομείων:** Προμήθεια υλικών για τη συλλογή και τεκμηρίωση ιατροδικαστικών στοιχείων.
- **Εξειδικευμένες ομάδες:** Δημιουργία ομάδων δικανικών νοσηλευτών σε μεγάλα νοσοκομεία ή κέντρα κρίσεων που θα είναι ικανές να αντιμετωπίσουν κάθε περιστατικό.

4. Ευαισθητοποίηση και Ενημέρωση

- **Εκστρατείες ενημέρωσης:** Ενημέρωση του κοινού σχετικά με τον ρόλο και τις δυνατότητες της δικανικής νοσηλευτικής, με ιδιαίτερη έμφαση σε θέματα βίας ή κακοποίησης.
- **Συνεργασία με οργανώσεις:** Συνεργασία με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) και άλλους φορείς για την ενίσχυση της πρόληψης και της διαχείρισης περιστατικών βίας.

5. Έρευνα και Ανάπτυξη

- **Ερευνητικά προγράμματα:** Χρηματοδότηση εξειδικευμένων μελετών που παρουσιάζουν τις ανάγκες και τα οφέλη της δικανικής νοσηλευτικής.
- **Διαμοιρασμός καλών πρακτικών:** Συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς για τη μεταφορά τεχνογνωσίας.

6. Ενίσχυση Διεθνούς Συνεργασίας

- **Ανταλλαγή εμπειριών:** Συνεργασία με χώρες όπου η δικανική νοσηλευτική είναι ήδη ανεπτυγμένη, όπως είναι για παράδειγμα οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής ή η Μεγάλη Βρετανία. Οι δικανικοί επαγγελματίες υγείας μπορούν να επωφεληθούν από εκπαιδευτικά προγράμματα, συνέδρια και ερευνητικές συνεργασίες.
- **Προσαρμογή μοντέλων:** Μεταφορά επιτυχημένων στρατηγικών και προσαρμογή τους στις τοπικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες.

7. Ενσωμάτωση σε Εθνικά Συστήματα Υγείας

- **Δημιουργία εθνικών οδηγών:** Καθορισμός πρωτοκόλλων για την αναγνώριση, τη συλλογή και την τεκμηρίωση ιατροδικαστικών στοιχείων.
- **Διασύνδεση με τα Τμήματα Επειγόντων Περιστατικών (ΤΕΠ):** Εξασφάλιση ότι κάθε μεγάλο νοσοκομείο διαθέτει εξειδικευμένη ομάδα που μπορεί να διαχειρίζεται επιτυχώς θύματα εγκληματικών ενεργειών.

8. Τεχνολογική Υποστήριξη

- **Χρήση ψηφιακών εργαλείων:** Ανάπτυξη εφαρμογών για την καταγραφή στοιχείων, κατάρτιση μέσω εικονικής πραγματικότητας και ανάλυση δεδομένων.
- **Πλατφόρμες δικτύωσης:** Δημιουργία διαδικτυακών κοινοτήτων για τη δικανική νοσηλευτική, όπου επαγγελματίες μπορούν να ανταλλάσσουν εμπειρίες, απόψεις καθώς και να λαμβάνουν υποστήριξη.

6.2 Στρατηγικές Συνεργασίας

Η συνεργασία μεταξύ νοσηλευτών, δικηγόρων και άλλων επαγγελματιών υγειονομικής περίθαλψης στην αντιμετώπιση νομικών και ηθικών θεμάτων στην πράξη, κυρίως στον τομέα της δικανικής νοσηλευτικής, είναι ζωτικής σημασίας. Οι στρατηγικές που μπορούν να χρησιμοποιηθούν περιλαμβάνουν:

1. Διατμηματική Ομάδα Εργασίας

- Δημιουργία ομάδων που περιλαμβάνουν κατά κύριο λόγο νοσηλευτές, δικηγόρους, κοινωνικούς λειτουργούς, ιατρούς και ψυχολόγους για τη διαχείριση περιστατικών που έχουν νομικές και ηθικές διαστάσεις.
- Συχνές συναντήσεις για την ανταλλαγή πληροφοριών, τον καθορισμό ρόλων και την αξιολόγηση υποθέσεων.

2. Κοινή Εκπαίδευση και Επιμόρφωση

- Διοργάνωση σεμιναρίων, εργαστηρίων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων για την κατανόηση νομικών ζητημάτων από νοσηλευτές και ηθικών ζητημάτων από δικηγόρους καθώς και χρήση εργαλείων καταγραφής ήχου και βίντεο για την τεκμηρίωση.
- Εκπαίδευση νοσηλευτών σε νομικά ζητήματα όπως η διαχείριση αποδεικτικών στοιχείων (λ.χ. συλλογή DNA και τεκμηρίωση τραυμάτων).

3. Πρωτόκολλα και Οδηγίες

- Ανάπτυξη τυποποιημένων πρωτοκόλλων που καθορίζουν πώς να αντιμετωπίζονται περιπτώσεις όπως είναι αυτή της κακοποίησης, της παραμέλησης ή των εγκληματικών ενεργειών.
- Καθορισμός διαδικασιών για την αναφορά και την καταγραφή τέτοιων περιστατικών, διασφαλίζοντας την προστασία των αποδεικτικών στοιχείων.

4. Ηθικές Επιτροπές και Διαμεσολάβηση

- Ενσωμάτωση ηθικών επιτροπών για τη λήψη αποφάσεων σε πολύπλοκες υποθέσεις, όπως η φροντίδα ασθενών που εμπλέκονται σε νομικά ζητήματα.
- Συμμετοχή δικηγόρων και επαγγελματιών υγείας ως διαμεσολαβητών για την αναζήτηση λύσεων σε ηθικές συγκρούσεις.
- Ορισμός ενός σημείου επαφής (π.χ. ένας νοσηλευτής ή ένας δικηγόρος) για τη διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ των εμπλεκόμενων επαγγελματιών.

5. Επικοινωνία και Συνεργασία

- Δημιουργία ανοιχτών γραμμών επικοινωνίας μεταξύ νοσηλευτών, δικηγόρων και άλλων επαγγελματιών για την άμεση ανταλλαγή πληροφοριών.
- Συμμετοχή σε κοινές συνεδριάσεις ή διασκέψεις για την ανασκόπηση υποθέσεων και την ανάπτυξη στρατηγικών.
- Προώθηση της διαφάνειας, ειδικά όταν προκύπτουν διαφωνίες ή προκλήσεις.

6. Τεχνολογική Υποστήριξη

- Χρήση ηλεκτρονικών συστημάτων για την ασφαλή καταγραφή και ανταλλαγή δεδομένων.
- Ανάπτυξη ψηφιακών εργαλείων που βοηθούν στη συλλογή, αποθήκευση και ανάλυση των αποδεικτικών στοιχείων.

7. Νομική Συμβουλευτική και Υποστήριξη

- Παροχή άμεσης πρόσβασης σε νομικούς συμβούλους για την καθοδήγηση επαγγελματιών υγείας σχετικά με την καταγραφή γεγονότων, την προστασία προσωπικών δεδομένων και την επικοινωνία με τις αρχές.
- Συνεργασία για την ανάπτυξη νομικών εργαλείων που να προστατεύουν την ακεραιότητα των νοσηλευτών και των ασθενών.

8. Επικέντρωση στην Ηθική Δεοντολογία

- Ανάπτυξη δεοντολογικών κατευθυντήριων γραμμών που καλύπτουν δύσκολες καταστάσεις, όπως είναι η προστασία θυμάτων εγκληματικών ενεργειών.
- Κατανόηση των υποχρεώσεων εμπιστευτικότητας και της ευθύνης αναφοράς υπόπτων ενεργειών.

9. Υποστήριξη Θυμάτων

- Εμβάθυνση στην παροχή συναισθηματικής και ψυχολογικής υποστήριξης στα θύματα παράλληλα με τις νομικές διαδικασίες.
- Ενημέρωση της κοινότητας σχετικά με την δικανική νοσηλευτική επιστήμη, την αναγκαιότητά της και την αντιμετώπιση ευάλωτων πληθυσμών [8].

10. Αξιολόγηση Περιστατικών και Διαρκής Βελτίωση

- Ανάλυση πραγματικών περιστατικών για την εντόπιση αδυναμιών και την ενίσχυση της συνεργασίας.

- Ενσωμάτωση ανατροφοδότησης για την ενίσχυση των διαδικασιών και την προσαρμογή στις αλλαγές του νομικού πλαισίου.

11. Χρήση Κοινής Γλώσσας

- Αποφυγή τεχνικής ή νομικής ορολογίας που μπορεί να προκαλέσει σύγχυση στους μη εξοικειωμένους επαγγελματίες οι οποίοι δεν γνωρίζουν τις συγκεκριμένες έννοιες.
- Οι επαγγελματίες υγείας μπορούν να εξοικειωθούν με βασικούς νομικούς όρους, ενώ οι δικηγόροι μπορούν να μάθουν τις κυριότερες αρχές της νοσηλευτικής τεκμηρίωσης.

12. Πολιτισμική και Γλωσσική Ευαισθησία

- Αναγνώριση και σεβασμός των διαφορετικών πολιτισμικών και ηθικών αξιών που ενδέχεται να επηρεάσουν την επικοινωνία.
- Παροχή υπηρεσιών μετάφρασης, όταν χρειάζεται, για να γίνει ευκολότερη η κατανόηση.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην συγκεκριμένη εργασία μελετήθηκε λεπτομερώς ο σημαντικός ρόλος της δικανικής νοσηλευτικής επιστήμης καθώς και οι σχέσεις με την παραδοσιακή νοσηλευτική και το νομικό δίκαιο. Με τον όρο δικανική νοσηλευτική, εννοείται μια διεπιστημονική ειδικότητα που συνδυάζει τη νοσηλευτική, την εγκληματολογία, και το δίκαιο. Οι εφαρμογές της περιλαμβάνουν την τεκμηρίωση και διαχείριση στοιχείων σε περιπτώσεις εγκληματικών ενεργειών, την σωματική και ψυχολογική υποστήριξη θυμάτων κακοποίησης, την συνεργασία με τις νομικές αρχές και την συμβολή στην ανάλυση περιστατικών σεξουαλικής βίας, ενδοοικογενειακής κακοποίησης και αιτιών θανάτου.

Η δικανική νοσηλευτική ενισχύει την ποιότητα της υγειονομικής περίθαλψης παρέχοντας εξειδικευμένες υπηρεσίες σε θύματα και δράστες εγκληματικών πράξεων, ενώ συμβάλλει στη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων για νομικές χρήσεις. Η συγκεκριμένη επιστήμη προστατεύει τα δικαιώματα των ασθενών και ενισχύει την επαγγελματική ασφάλεια των νοσηλευτών μέσω της συμμόρφωσης με νομικά και ηθικά πρότυπα. Οι δικανικοί νοσηλευτές συχνά καταθέτουν ως εμπειρογνώμονες, εξασφαλίζοντας με αυτό τον τρόπο την ακεραιότητα των αποδεικτικών στοιχείων.

Για την επίτευξη όλων των παραπάνω, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η εξειδικευμένη εκπαίδευση δίνοντας έμφαση σε δεξιότητες όπως είναι η συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, η τεκμηρίωση τραυμάτων και η κατανόηση του νομικού πλαισίου. Επίσης, για να γίνει πιο κατανοητή η δικανική νοσηλευτική επιστήμη σημαντική είναι η δημιουργία πανεπιστημιακών προγραμμάτων και πιστοποιήσεων.

Για να αναπτυχθεί περισσότερο ο θεσμός της δικανικής νοσηλευτικής επιστήμης είναι αναγκαία η αναγνώριση της ειδικότητας από τις αρχές και η ενίσχυση της συνεργασίας με τα νομικά πρόσωπα αλλά και με φορείς που θα είναι υπεύθυνοι για την πρόληψη και τη διαχείριση της βίας και της κακοποίησης. Σημαντικός παράγοντας είναι και η διαφήμιση μέσω καμπάνιας ενημέρωσης για την πρόληψη εγκλημάτων, τη διαχείριση θυμάτων καθώς και τον ρόλο των νοσηλευτών μέσω της δικανικής νοσηλευτικής.

Οι δικανικοί νοσηλευτές έχουν τόσο διλήμματα όσο και προκλήσεις. Διλήμματα, ηθικά και νομικά, που απαιτούν ευαισθησία και τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων, όπως είναι η άρνηση θεραπείας ή η ανάγκη άρσης εμπιστευτικότητας. Προκλήσεις, όμως, διότι απουσιάζουν ολοκληρωμένες υποδομές στην Ελλάδα και υπάρχει έλλειψη διαρκούς εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης των νοσηλευτών σχετικά με τη δικανική νοσηλευτική επιστήμη.

Για τη βελτίωση της δικανικής νοσηλευτικής επιστήμης, υπάρχουν αρκετές προτάσεις και τρόποι που μπορούν να ενισχύσουν την πρακτική και να εδραιώσουν τη σημασία της στο νομικό και υγειονομικό πεδίο, όπως:

1. Βελτίωση της Εκπαίδευσης και της Κατάρτισης

- **Ενίσχυση των προγραμμάτων σπουδών:** Ενσωμάτωση εξειδικευμένων μαθημάτων στη δικανική νοσηλευτική σε προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα νοσηλευτικής.
- **Διαρκής επαγγελματική εκπαίδευση:** Υποχρεωτική παρακολούθηση σεμιναρίων και προγραμμάτων σχετικά με την ανάλυση αποδεικτικών στοιχείων, την ψυχολογία των θυμάτων και την τεκμηρίωση.
- **Προσομοιώσεις περιστατικών:** Εκπαίδευση πάνω σε πραγματικά σενάρια με χρήση εξομοιωτών ή προσομοιωμένων περιστατικών για την ανάπτυξη πρακτικών δεξιοτήτων.

2. Ενίσχυση της Τεχνολογικής Υποστήριξης

- **Ψηφιακά εργαλεία τεκμηρίωσης:** Χρήση εξειδικευμένων λογισμικών για την ασφαλή καταγραφή και αποθήκευση αποδεικτικών στοιχείων.
- **Τεχνολογία DNA:** Κατάρτιση στη χρήση προηγμένων εργαλείων συλλογής DNA και άλλων αποδεικτικών στοιχείων.
- **Τηλεϊατρική στη δικανική νοσηλευτική:** Χρήση τηλεϊατρικής για την υποστήριξη σε απομακρυσμένες περιοχές [5].

3. Προώθηση της Νομοθεσίας και των Πολιτικών

- **Αναγνώριση του επαγγέλματος:** Δημιουργία ειδικών κανονισμών που αναγνωρίζουν και προστατεύουν τον ρόλο των δικανικών νοσηλευτών.
- **Υποστήριξη θυμάτων:** Διασφάλιση ότι οι διαδικασίες σέβονται τα θύματα και μειώνουν την επανατραυματοποίησή τους κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.

4. Έρευνα και Ανάπτυξη

- **Υποστήριξη της έρευνας:** Ενίσχυση χρηματοδοτήσεων για έρευνες στη δικανική νοσηλευτική, ειδικότερα σε πεδία όπως είναι η κακοποίηση και η έμφυλη βία.
- **Δημοσίευση δεδομένων:** Δημιουργία βάσεων δεδομένων που είναι ικανά να βοηθήσουν στη μελέτη των τάσεων και στην ανάπτυξη καλύτερων πρακτικών.

5. Ενίσχυση της Δημόσιας Ευαισθητοποίησης

- **Ενημερωτικές καμπάνιες:** Ενημέρωση της κοινωνίας για τη σημασία της δικανικής νοσηλευτικής και τον ρόλο της στην προστασία των θυμάτων.
- **Εκπαίδευση επαγγελματιών υγείας:** Ενημέρωση νοσηλευτών και γιατρών για τη σημασία της συλλογής και διατήρησης των αποδεικτικών στοιχείων.

6. Βελτίωση της Ψυχικής Υγείας των Επαγγελματιών

- **Υποστήριξη προσωπικού:** Παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας για τη διαχείριση του άγχους και της συναισθηματικής επιβάρυνσης που αντιμετωπίζουν οι δικανικοί επαγγελματίες υγείας.
- **Δημιουργία ασφαλών χώρων εργασίας:** Προώθηση περιβάλλοντος που ενισχύει την ευεξία και ελαχιστοποιεί την επαγγελματική εξουθένωση.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- [1] Boyal, A. & Graves, J. & Hewison, A. & Newham, R. (2020). “Human rights education in patient care: A literature review and critical discussion”.
- [2] Consgrove, J. & Ashcroft H. (2024). “Why clinical supervision is essential for professional practice and today’s workforce”.
- [3] Day, C. (2023). “How clinical informatics helps to unite frontline nursing staff”.
- [4] Gustafson, K. & Drummond R. (2024). “Schools with Forensic Nursing Programs”.
- [5] Jen (2016). “Be Better: Implement a Quality Improvement Process”.
- [6] Jose, N. (2024). “Trends in Forensic Nursing”, Futuristic Trends in Pharmacy & Nursing, 11,pp 49-67.
- [7] Moran, M. (2024). “Forensic Nursing Program: Navigating Ethical Dilemmas”.
- [8] Mihyun, H. & Nam-Ju L. & SaugHau L. (2023). “Development and evaluation of a forensic nursing competency-based hybrid simulation education program: A quasi-experimental design”.
- [9] Salmond, S. W., & Echevarria, I. M. (2019). “Healthcare Transformation and Changing Roles for Nursing”.
- [10] Valentine, J. (2018). “Forensic nursing: Overview of a growing profession”.
- [11] Valentine, J. & Sekula K. & Lynch V. (2020). “Evolution of Forensic Nursing Theory - Introduction of the Constructed Theory of Forensic Nursing Care: A Middle-Range Theory”
- [12] West, J. (2020). “What Is an Ethically Informed Approach to Managing Patient Safety Risk During Discharge Planning? “.
- [13] Επιτροπάκης, Π. & Φώτος Ν. (2004). «Ηθικά και δεοντολογικά ζητήματα στη Νοσηλευτική», «Το Βήμα του Ασκληπιού» , Τόμος 3, Άρθρο 3 , σ.σ. 113-117.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- <https://online.xavier.edu/forensic-nurse-all-you-need-to-know-about-forensic-nursing/>
- <https://www.forensicnurses.org/page/WhatIsFN/>
- <https://www.sigmanursing.org/docs/default-source/rnl/forensic-nursing-overview.pdf>
- <https://forensicnurses.org/page/BecomeFN>
- <https://criticalanalysisrn.com/ethical-dilemmas-in-forensic-nursing-navigating-the-grey-areas/>
- <https://forensicnurses.org/page/AboutUS>
- <https://forensicnursing.weebly.com/a-historical-perspective.html>
- http://www.tzaneio.gr/wp-content/uploads/epistimonika_xronika/p14-3-4.pdf
- <https://online.xavier.edu/what-is-forensic-nursing/>

